

Kada je počeo Prvi svetski rat Beograd je imao 90-100.000 stanovnika. Bila je to varoš koja se brzo razvijala, bila u poletu, sa sve više fabrika, u koju je dolazilo sve više stanovništva.

Na uglu Krunske ulice i Svetozara Markovića, tačnije Svetozara Markovića br. 20, nekada je bilo muslimansko groblje, pa je izvesni engleski trgovac kupio veliki plac da na njemu sagradi porodičnu zgradu. Posle četiri godine kuću je prodao Austro-ugarskom poslanstvu. Podrum, prizemlje i sprat 1900. godine dobijaju još jedno krilo. Godine 1925. zgrada je predata Beogradskoj nadbiskupiji, u čijem posedu se i danas nalazi, i tome duguje što je do danas sačuvana.

Ona je postala fokus interesovnja i diplomatske aktivnosti nakon ubistva Franca Ferdinanda u Sarajevu, 28. juna 1914. godine. U sledećim nedeljama srpska vojska, koja nije nikako povezana sa tim ubistvom, poslala je svog ambasadora i svoju delegaciju na sahranu u Beč. Sve je to sa diplomatskog aspekta proteklo veoma uljudno, mada su austro-ugarske diplomate bile raspoložene za rat. Znalo se da će posle nemilog događaja, uslediti nekakva vrsta odmazde, ali su se svi još uvek nadali da će se to rešiti na diplomatski način.

U zgradi u ulici Svetozara Markovića vr 20, 10. jula desio se značajan događaj kada je ruski poslanik u Beogradu Nikolaj Hartvig, poreklom Nemac, ali vrlo žestok panslavista i veliki patriota, čovek koji je mnogo podržavao Srbiju, verovatno i više nego što je to ruska državna politika htela, došao u Austro-ugarsko poslanstvo da razgovara sa austrijskim poslanikom Vladimir Gizl fon Gizlingenom. Baron Vladimir Gizl je bio jedna prava austro-ugarska figura, vrlo kruta ličnost, uvek u uniformi. Tog dana je Nikolaj Hartvig došao sa svojim kočijama da sazna od austrijskog poslanika šta Austrija namerava sa Srbijom, šta će se dalje dešavati.

Iako je sam baron fon Gizl govorio da je on imao vrlo pomirljiv ton i da je mislio da će se sve rešiti diplomatski, energični Nikolaj Hartvig se toliko uzrujao posle sastanka sa njim da je doživeo srčani udar pri izlasku iz poslanstva. Kada je stigao doktor, Slobodan F. Ribnikar, dve godine mlađi brat Vladislava F. Ribnikara, jednog od osnivača „Politike“, mogao je samo da konstatuje smrt. Zanimljivo je da će Vladislav Ribnikar poginuti pet nedelja kasnije, 1. Septembra, tokom borbe sa Austrijancima, namladi od trojice braća Ribnikar, Darko, samo dan ranije, 31. avgusta, a 1. septembra 1919. godine i narednih pet godina, jedini preživelji brat Slobodan Ribnikar, stajaće na čelu „Politike“.

Beogradom se odmah proširila glasina da je poslanik otrovan, što nije bilo tačno, ali u tom trenitku je zvučalo da su Austrijanci izvršili atak na najboljeg srpskog prijatelja i dva dana kasnije priređena mu je ogromna sahrana, na kojoj se pojavilo državno rukovodstvo i sam kralj, kao i desetine hiljada Beograđana. Hartvig je sahranjen u Beogradu, gde i dan danas počivaju

njegovi ostaci.

Ova zgrada je dalje ostala u žiji javnosti zbog toga što je 23. jula stigao austro-ugarski ultimatum Srbiji da u roku od 48 sati odgovori na njenih 10 zahteva - šta sve Srbija mora da uradi, šta sve Austro-ugarska zahteva od nje. Ti zahtevi su bili dosta teški, međutim, Srbiji, koja je već bila iscrpljena od Prvog i Drugog balkanskog rata, nikako se nije isplatilo da ulazi u još jedan rat sa državom koja je imala 54 miliona stanovnika naspram njenih 3,5 do 4 miliona, je odlučila da bude vrlo pomirljiva. Srbija je prihvatiла sve osim šeste tačke, mada su i ostale bile jednakо uvredljive za jednu suverenu državу, koja je zahtevalа da će austro-ugarske vlastи, zapravo njena policija, čak i vojska vršiti istragu na srpskoј teritoriji.

Nikola Pašić je lično došao do poslanstva, predao odgovor srpske vlade austro-ugarskoј i rekao da i za šestu tačku se nadaju da može doći do nekog dogovora, da su spremni za nekakve dogovore. Međutim, što se kasnije pokazalo kao jedan od ključnih dokaza da Austro-ugarska želi rat (što ne mora da znači), fon Gizl se već bio spakoval i stajao je sa koferima na vratima. Pitao je srpskog predsednika vlade Nikolu Pašića da li su prihvatili notu, na šta je Pašić odgovorio: „sve osim šeste tačke“. Ovaj je zahvalio na datom odgovoru, izašao i seo u jednu od tri kočije-fijakera, u koja se spakovalo celо poslanstvo i odvezlo se do pristaništva, gde je otplovio za Zemun. Kada su se te vesti pročule, bilo je očigledno da se rat bliži, iako se stanovništvo još nadalo sledeća dva dana da će diplomatske inicijative uspeti to da razreše. To se nije desilo i 28. jula, tri dana pošto je ultimatum odbijen, počeo je Prvi svetski rat.

Takođe, Austro-ugarsko poslanstvo je zanimljivo jer su njihove snage zauzele Beograd 1914. godine na 12 dana, zatim su bili isterani iz njega, ali su onda sledeće godine u poznu jesen ponovo zauzeli Beograd, te je naredne dve i po godine Beograd bio okupiran. U to vreme ceo grad je bio pod Austro-ugarskom ali Austro-ugarsko poslanstvo je bilo vrlo važno zbog činjenice što se odmah iza ugla nalazi župska crkva Kista Kralja (Krunska 23), jedina katolička crkva u Beogradu u to vreme. Kasnije, dugo godina je bila katedralna crkva, a zapravo je počela kao kapela Austrougarskog poslanstva.

Na sledećem uglu nalazilo se i Nemačko poslanstvo. Kada je austro-ugarski poslanik otišao iz Beograda predstavljanje austro-ugarskih građana u Srbiji preuzeo je nemački poslanik.